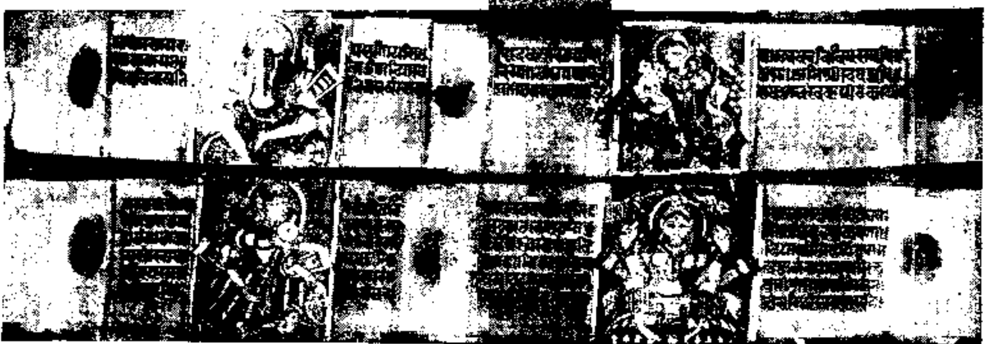
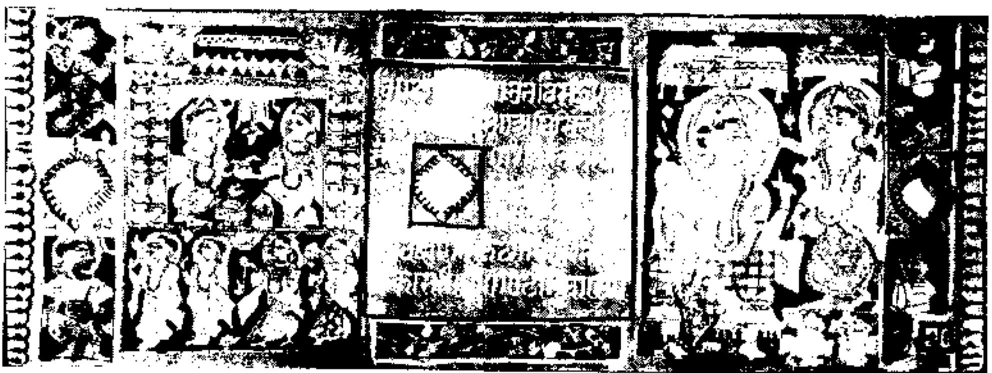

સોળ વિદ્યાદેવીઓનાં [illegible] પ્રતનાં બે પાનાં (શ્રી સારાભાઈ નવાબના સૌજન્યથી)

વડોદરાના શ્રીઆત્મારામ જ્ઞાનભંડારમાંની કલ્પસૂત્રની સુવર્ણાક્ષરી પ્રતનું એક પાનું (શ્રીસારાભાઈ નવાબના સૌજન્યથી)

પ્રાચીન ગુજરાતી ગ્રંથચિત્રણાના ત્રણ તબક્કા

(૧) ઉપર: સં. ૧૨૧૮ની સાલની તાડપત્રનાં પાનાં પરની ચિત્રણા; (૨) નીચે: શોભન અને સમૃદ્ધિની ઊંચી કક્ષાએ પહોંચેલી કલ્પસૂત્રની કાગળની પોથી પરની ચિત્રણા; ત્રીજા પ્રકારની ચિત્રણા માટે જુઓ પાછળ.

પ્રાચીન ગુજરાતી ગ્રંથચિત્રણાનો ત્રીજો તબક્કો: ધ્રુવાખ્યાનના સીવેલા પુસ્તકમાંની ચિત્રણા

રાજસ્થાની હિંદીમાં ધ્રુવાખ્યાનની પ્રત (શ્રી મંજુલાલ મજમુદારના સંગ્રહમાંથી-બ્લૉક: 'કુમાર'ના સૌજન્યથી)

જિંદગીની સફરે

(ચિત્રકાર • રવિશંકર રાવળ)

કેટલા અને કેવા બોજા સાથે, કેવી જંજીર ગળામાં પહેરીને અને કેવી મામુલી જીવનનૌકામાં બેસીને આપણો યુવાન વિદ્યાર્થી ઘૂઘવતા સંસારસાગરમાં જિંદગીની સફરે ઝીપડે છે એનું કપરું ચિત્ર વધારે સમજાવવું પડે તેવું નથી. એક બાજુએ પોતે પોતપોતાની ફરજ બજાવી ચૂક્યાં છે એવું માનનારાં માતપિતા, ધર્મગુરુ અને વિદ્યાગુરુ, તથા બીજી બાજુએથી સફરની ભીષણતામાં વધારો કરતાં ચડી આવતાં તોફાનનાં ઘોર વાદળાં પણ લક્ષ બહાર નહિ હોય

બાળકો જેટલો જ રસ મોટેરાંઓને પણ જેમાં પડે છે તે લોકવાર્તા. 'ચંપારાજકન્યા' નામની એવી એક વાર્તાનું, કલ્પનાના ઉડ્ડયનને પોષતું, કવિત્વમય ચિત્રદર્શનવાળું, વાસ્તવદર્શી અને વિશદ કથાચિત્ર. (બ્લૉક : 'કુમાર')

પરબ

(વૂડકટ • રસિકલાલ પરીખ)

વૂડકટ એટલે, કલાકાર કાગળ કે બીજા કોઇ માધ્યમ ઉપર આલેખન ન કરતાં પરબારું લાકડા ઉપર જ પોતાનું ચિત્ર બીબારૂપે ઉતારે તે. એ માટે તેને ચિત્રને અવળું કલ્પવું તથા કોતરવું પડે છે, અને એકવાર અકસ્માતે પણ તેમાં કાંઇ ભૂલ થાય તો તેમાં સુધારાને અવકાશ રહેતો ન હોવાથી તે અત્યંત કૌશલ્યભર્યો અને દુષ્કર કલાપ્રકાર ગણાય છે. એવા બીબા ઉપરથી નીકળતી છાપમાં કલાકારની સીધી કલાનું પરિણામ લોકોના હાથમાં આવતું હોવાથી તે બહુ મૂલ્યવાન ગણાય છે. (બ્લૉક: 'કુમાર'ના સૌજન્યથી)

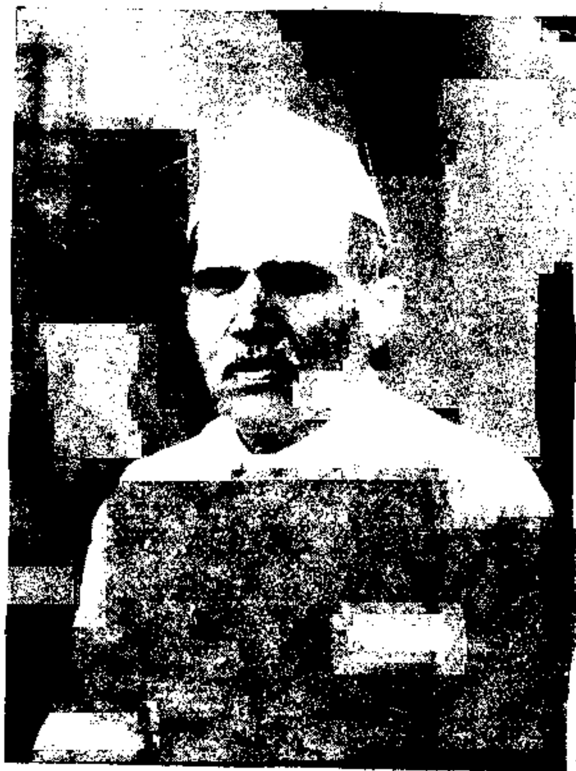
ઉપર: ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટીમાંની દુર્ગાસપ્તશતી-ની ૧૮મા સૈકાની પ્રતમાંથી કથાચિત્રનો નમૂનો. નીચે–ડાબી બાજુએ: ૧૯મા સૈકાના અંતમાં વડોદરામાં ચીતરાએલી 'મધુમાલતી'ની વાર્તામાંનું ચિત્ર, જેમાં રાજપૂત કલમ પર મરાઠા અસર સ્પષ્ટ જણાય છે. જમણી બાજુએ: ૧૮મા સૈકામાં શીરોહીના નગરજનોએ મોકલેલા વિજ્ઞપ્તિપત્રમાંથી ચૌદસ્વપ્નનું ચિત્ર; સંજ્ઞાચિત્રના આલેખનનો નમૂનો

(ફોટો: 'કુમાર'ના સૌજન્યથી.)

શ્રીમતી લીલાવતી મુનશી

જેમના શુભ હસ્તે કલાપ્રદર્શનની
ઉદ્‌ઘાટન ક્રિયા કરવામાં આવી હતી.

શ્રી. ડુંગરશી ધરમશી સંપટ

સ્વાગતાધ્યક્ષ, ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ સંમેલન

તેરમું અધિવેશન : કરાંચી

૧૯૩૭-૩૮

શ્રી. રામનારાયણ વિશ્વનાથ પાઠક

પ્રમુખ : સાહિત્ય વિભાગ

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ સંમેલન

તેરમું અધિવેશન : કરાંચી

૧૯૩૭–૩૮

શ્રી. દુર્ગાશંકર કેવળરામ શાસ્ત્રી

પ્રમુખ : ઇતિહાસ અને પુરાતત્ત્વ વિભાગ

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ સંમેલન

તેરમું અધિવેશન : કરાંચી

૧૯૩૭–૩૮

શ્રી. કિશોરલાલ ઘનશ્યામદાસ મશરૂવાળા

પ્રમુખ : ધર્મ અને તત્ત્વજ્ઞાન વિભાગ

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ સંમેલન

તેરમું અધિવેશન : કરાંચી

૧૯૩૭–૩૮

શ્રી. રવિશંકર મહાશંકર રાવલ

પ્રમુખ : કલા વિભાગ
ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ સંમેલન
તેરમું અધિવેશન : કરાંચી
૧૯૩૭-૩૮

શ્રી. નૃસિંહપ્રસાદ કાળિદાસ ભટ્ટ

પ્રમુખ : કેળવણી વિભાગ

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ સંમેલન

તેરમું અધિવેશન : કરાંચી

૧૯૩૭–૩૮

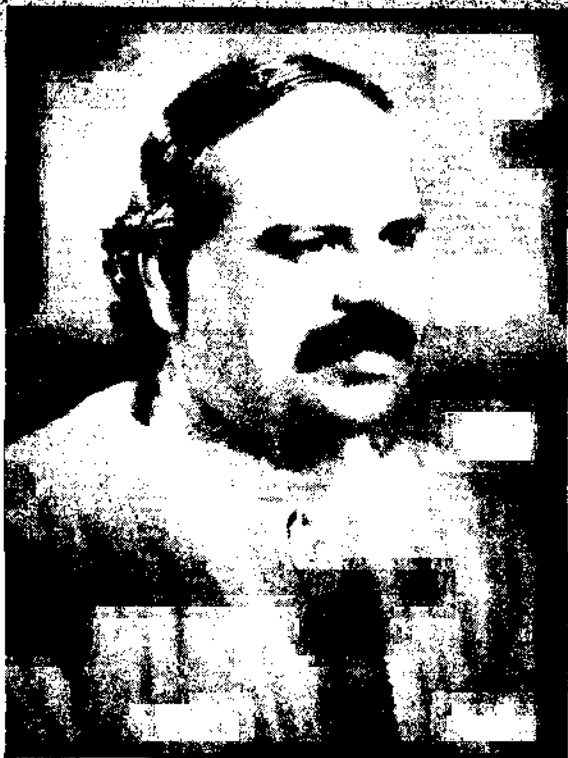
શ્રી. સામળદાસ લક્ષ્મીદાસ ગાંધી

પ્રમુખ : પત્રકારિત્વ વિભાગ

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ સંમેલન

તેરમું અધિવેશન : કરાંચી

૧૯૩૭-૩૮

પંડિત શ્રી. ઓમકારનાથજી ઠાકુર

પ્રમુખ : સંગીત વિભાગ

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ સંમેલન

તેરમું અધિવેશન : કરાંચી

૧૯૩૭–૩૮